

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Philippi Cluverii[i] Sicilia Antiqua

Clüver, Philipp

Lvgdvni Batavorvm, 1619

Cap. VIII. Tres Cyclopum Scopuli. Vlyssis portus. Acis amnis. Catana urbs.
Amenas, sive Amenanus, fluvijs. Campus & Statuae piorum. Aetna
opidum; quod antea Inessa.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14145

eodem argumento nonnulli Deucalionis, id est Noachi arcam, quæ aliàs in Armeniæ celsissimis montibus cessante diluvio subsedisse creditur, Aetnæ induxerunt. Hyginus, *Μηθολογικῶν* cap. CLIII: *Cataclysmus, quod nos diluvium vel irrigationem dicimus; quum factus est; omne genus humanum interit, præter Deucalionem & Pyrrham; qui in montem Aetnam, qui altissimus in Sicilia esse dicitur, fugerunt.* Deucalionem autem esse Noachum. Germaniæ nostræ lib. I, cap. XXXII certis & clarissimis documentis ostensum est. Atque hæcenus de Aetnâ satis superque dictum.

CAPVT VIII.

Tres Cyclopum scopuli. Vlyssis portus. Acis amnis. Catana colonia. Amenas sive Amenanus fluvius. Campas piorum. Aetna opidum.

Aetnam montem radicibus suis versùs orientem solem mare contingere, superiori capite dictum est. Promontorium igitur eius, v. circiter millia passuum à Catana disitum, vulgari nunc adpellatione dicitur *Capo di Molini*. Ad huius septemtrionale latus tres conspiciuntur scopuli, contra vicum, cui vulgare *Niceti* est vocabulum, projecti; vulgò nunc *Li Fariglioni* dicti. sunt verò exigui, formæque *κονεδῆς*, id est, conis sive metis similes; ad rectam ferè lineam juxta litus quasi certo quodam & consulto ordine à naturâ compositi; ita, uti prior sit maximus, medius minor, postremus minimus. Hi olim vocabantur *CYCLOPVM* **TRES SCOPVLI**. nempe quia Cyclopes hoc litus incoluisse credebantur; ut suprà cap. II ostensum est. Plinius, lib. III, cap. VIII: *Colonia Taurominium; quæ antea Naxos. flumen Asines. mons Aetna. Scopuli tres Cyclopum. Portus Vlyssis. colonia Catana.*

SCOPVLI
tres Cyclo-
pum.

VLYSSIS
portus.

VLYSSIS PORTVS in eo fuit sinu ad meridionale prædicti promontorii latus, in quo nunc turris sive specula vulgari vocabulo dicitur *Lognina*. de quo portu ita Bembus loquentem superiori capite audivimus in dialogo suo de Aetnâ: *Inter maxima profluvia longè memorabile illud est, quod paullo ante nostram ætatem usque intra Catinam decurrens, non parvam urbis partem incendio depopulavit. quin etiam portum eum, de quo ait Virgilius,*

Portus ab accessu ventorum immotus, & ingens

Ipse; sed horrificis juxta tonat Aetna ruinis,

ita implevere fluentia Aetnæ, ut jam errasse Virgilium putes, quod portum ibi esse ingentem dixerit, qui penè nullus sit. Et item Fazellum, *Decad. I, lib. II, cap. IIII*: *Inter memorabilia Aetnæ profluvia longè illud est præcipuum, quod ætate patrum nostrorum decurrens per XXV IIII ferme passuum millia, usque ad mare Lognina pervasit; atque ingentem portum, cuius Homerus, Virgilius, & Plinius meminerunt, ita implevit, ut hallucinatos pœtas plerique sint arbitrati, quum nulla prorsus vel statio ibi hodie adparet. Quàm ingens hic ante istud incendium fuerit portus, equidem ignoro. cæterum ex Homeri pœmate Vlystem non ad hæc locum, sed ad Pachyna promontorium adpulisse, postea suo loco ostenditur. Quod igitur Virgilius atque Plinius heic statuerint *Vlyssis portum*, id ab antiquioribus Homeri commentatoribus habuerunt. quidpe jam cccc ante Virgilium annis Euripidem idem statuisse, suprà ostensum est. Quin jam olim alii Homeri interpretes non heic, sed ad Pachynum, alii in sinistro dicti Aetnæ promontorii latere Vlyssis portum retulerunt. De Pachyno suo loco videbimus. de sinistro Aetnæ promontorii latere ita Vibius Sequester, in Catalogo fluminum: *Acis, ex monte Aetnâ in mare decurrit. ex cuius ripis Polyphemus saxa in Vlystem egisse dicitur.* Huc igitur Vlysses adpulit, aliorum opinione; hinc solvit, quum in abnavigantem Poly-*

ACIS flu-
vius.

*Οὐ γὰρ δὴ μεταποῖο μέγαν ποῖον ἔχοντ' Ἀνὰ πῶν,
Οὐδ' Αἰτνας σκεμαῖ, ἐδὲ Ἀΐδος ἰερὸν ὕδαρ.*

Id est:

Id est:

Neque enim Anapi magnum flumen tenuistis,
Neque Aetnae cacumen, nec sacrae Acidis undam.

Ovidius, Fastor. lib. III, ubi complura Siculi litoris loca sine certo ordine memorat, inter alia ita canit:

Iamque Leontinos Amenanaque flumina cursu
Præterit, & ripas, herbiferæ Acis, tuas.

Silius, lib. XIII:

Quique per Aetneæ Acis petit æquora sineis,
Et dulci gratam Nereida perluit undâ.
Æmulus ille tuo quondam Polypheme calori,
Dum fugit agrestem violenti pectoris iram,
In tenebris liquefactus aquas, evasit & hostem,
Et tibi victricem, Galatea, immiscuit undam.

Claudianus, de Raptu Proserpinæ lib. III:

Lucus erat prope flumen Acin, quod candida præfert
Sæpe mari pulcroque secat Galatea natatu,
Densus, & innexis Aetnæa cacumina ramis,
Qualibet usque tegens.

20 Ergo illud etiam Theocriti, in Idyllio XI, ad eundem Acin fluvium referendum, ubi ita Cyclopem introducit poeta Galateam adloquentem:

Εἰπὶ ψυχρὸν ὕδωρ, τὸ μοι αἰ πολυδένδρε· Αἴτνα
Λέκκας οὐ χέρον· ποτὲν ἀμείροσπον, πρὸς ἡμῖν.

Hoc est:

Est gelida unda; quod mihi nemorosa Aetna
E candidâ nive, potum divinum, ministrat.

Servius, in Virgilio Eclogam VIII: Cyclops dicitur nympham amasse Galateam. quæ quum Acin quemdam pastorem amaret, & Polyphemum; ille iratus Acin necavit. qui postea Galatea miseratione in fontem mutatus est: qui hodieque ab Acine Acinius dicitur, ab illius nominis derivatione. Certè nomen pastoris non erat Acines; sed Acis: teste ipso Servio. unde etiam ipse fluvius cunctis supra nominatis auctoribus dicitur Acis. Hesychii verba hæc sunt: Ἀκίς, ποταμὸς ἐν Κατάνῃ· id est; Acis fluvius apud Catanam. Scholia verò in Theocrito Idyllium I ita habent: Ἀκίς, ποταμὸς Σικελίας· Ἀκίς ὅτι τὰ ἄκισθι τοῦ ἐνὶ τῇ πόλει. Id est: Acis, fluvius Sicilia: sic dictus, quia fluentia eius sagittæ sunt similia. Eustathius in Homeri Iliad. lib. XVI: καθὰ καὶ ὁ Ἀκίς, ὁ ὑπὸ ὧς καὶ ἐκείν· ποταμὸς, τὴν ἐν τῇ εἰς Ὀλύμπου ἀκτὶν καὶ ἔχει· id est: Quemadmodum & Acis fluvius, celeriter fluens & ipse, à sagittariâ cuspide nomen accepit. Ex his igitur tot auctorum locis suspicari primum fuerat, scripsisse Servium quoque, ab Acis Acinus dicitur. sic quidpe in Antonini vocatur Itinerario idem amnis, in hoc itinere.

40

Messana

Tamaritio palmarum XX.

Per Tauromenium Naxo XV.

Acio XXI III:

Catina IX.

Verum tamen scripsisse Servium, ab Acine Acinius dicitur, fidem facit Vibii Catalogus Fluminum; in quo, præter dictum Acin, Asinius memoratur amnis, his verbis: Asinius Catinae, in litore Taurominitanorum defluit. Nempe, quum Asines, Taurominitani, quod supra ostensum, agri amnis, etiam diceretur Asinius, & Catapensis agri Acis, Acinus; Servius atque Vibius duo ista diverforum amnium vocabula, binosque
50 discretos inter se agros, in unum confuderunt. Erravit heic quoque quàm vehementissimè nostri sæculi auctor Siculus, Thomas Fazellus; Frigidum flumen, quod, XVIII circiter millia passuum hinc diffitum, in Taurominitapo agro vulgari incolis lingvâ dicitur Fiume freddo, Acin esse docens: eo haud dubiè deceptus argumento, quod Acis Theocrito dicitur ψυχρὸς, id est, gelidus, sive frigidus; illud verò flumen hodiè deprehenditur esse frigidissimum; unde & nomen ei quæsitum. Equidem fateor, tantum in hoc me flumine, quum id nudis pedibus vadarem (nullus quidpe heic pons, nec scapha) deprehendisse mense Maio, quo in Sicilia fatis calet,

K 4

frigus,

frigus, uti febrim me inde contracturum vehementer metuerem. at, quod Fazellus ait, fontem eius uno tantum milliari à mari distare, id sanè illi minimè convenit: ut quod flumen magnum longius ab Aetnâ monte profluat. in eum verò amnem, qui vulgò nunc dicitur *Acis*, sive *Iaci*, quàm maximè quadrat. oritur quidpe hic ex radicibus Aetnâ montis nemorosis atque opacis, mille paullo amplius passibus supra mare, frigidissimo fonte; à quo ipsum nemus solis æstum arcet. litori verò ubi propinquat; in vicum cognominem delabitur; moxque inde per viridissima amœnissimamque prata in mare deferitur. Hinc ritè *herbifer* adpellatur Ovidio. hinc rectè item *tenuis* eius *aquas* tradit Silius: quod Frigido illi in Tauromenitanis finibus amni minùs conveniebat. *Ἀμεινοτάτης* verò, id est, *dulcem, suavem*, atque *divinam* 10 eius undam, egomet ore meo expertus sum. Huc præterea accedit, quod *Acin* Hefychius atque Vibius in Catanensi ponunt agro: illud verò Frigidum flumen per Tauromenitanos labitur fincis. Sed & illud addendum, quod ex *Acidis* ripis Vibius Polyphemum tradit saxa jecisse in Vlysssem; qui navi cum sociis à Polyphemi antro & Aetnâ monte fugiebat. Brevitatem autem *Acidis* Ovidius quoque exprefsit, *Μετμορφώσεων* lib. xiii; ubi, fabulam de Galatæa *Acide*que & Polyphemo decantans, ita Galatæam loquentem introducit:

*Quum ferus ignaros, nec quidquam tale timentis
Me videt atque Acin, Videoque exclamat, & ista
Ultima sit, faciam, Veneris concordia vestra.
Tantaque vox, quantam Cyclops iratus habere
Debuit, illa fuit. clamore perhorruit Aetna.
Ast ego vicino pavescit sub aquore mergor.
Terga fuga dederat conversa Simethius heros;
Et, Fer opem Galatæa, precor, mihi, ferte parentes,
Dixerat, & vestris periturum admittite regnis.
Insequitur Cyclops: partemque è monte revulsam
Mittit: & extremus quamvis pervenit ad illum
Angulus è saxo, totum tamen obruit Acin.
At nos, quod fieri solum per fata licebat,
Fecimus, ut vireis adsumeret Acis avitas.
Punicens de mole cruor manabat: & intra
Temporis exiguum rubor evanescere capit:
Fitque color primò turbati fluminis imbre;
Purgaturque morâ: tum moles jacta dehiscit:
Vivæque per rimas proceraque surgit arundo:
Osque cavum saxi sonat exsultantibus undis.
Miræque res; subito mediâ tenuis exstitit alvo
Incinctus juvenis flexis nova cornua cannis:
Qui, nisi quod maior, quod toto carulus ore est,
Acis erat: & sic quoque erat tamen Acis in amnem
Versus: & antiquum tenuerunt flumina nomen.*

Simethium heic vocat heroem, & antea Fauno nymphæque *Simethide* cretum finxit; quia maximus totius insulæ fluvius xvi ab *Acis* amne ultra Catanam fluit *Simethus*, vulgò nunc *Taretta* dictus; ut infra ostendetur: cui nympham *Simethidem* adfinxit; quemadmodum Virgilius, *Aeneid.* lib. vii, *Sebeti* amni, prope Neapolim fluenti, *Sebetidem* nympham, *Oebali* matrem. Sed quid opus erat anxie atque operosè tot auctorum conquirere argumenta; quando ipse amnis etiam nunc antiquum *Acidis* vocabulum servat? Ad alia igitur pergamus.

CATANÆ
colonia.

Acin igitur fluvium ab viii millibus passuum sequitur celebris & ipsa in primis 50 urbs CATANÆ; Pindaro, Thucydidi, Aristoteli, Scylaci, Marciano Heracleensi, Ciceroni, Diodoro, Straboni, Melæ, Plinio, Silio, Frontino, Plutarcho, Diogeni Laërtio, Polyæno, Ptolemæo, Antonino, Solino, Stephano, Hefychio, Nonno, Orosio, & aliis memorata. Græcis quidem auctoribus omnibus dicitur *Κατάνη*, unde illud Latinorum *Catana*. At apud hos mirum in modum vocabulum id etiam in uno eodemque auctore variatur, sæpe *Catina* dictum. quod ego tamen posterioris ævi exscriptorum more factum puto. unde etiam apud unum Procopium, Gothicar.

Gothicar. rer. lib. i, legitur Κατάνη. At hoc apertè mendosum: quando secunda syllaba brevis esse debet; ut adpareret ex Silii & Marciani Heracleensis versibus. Apud illum equidem, lib. xiiii, Græcâ terminatione metri causâ, legitur Κατάνη, hoc versu:

Tum Catine, nimum ardenti vicina Typhæo.

At heic etiam ipsum poetam scripsisse puto *Catane*. Opidani inde Græcis sunt Κατάναιοι, *Catanai*. at Latinis CATANENSES. qui, mutatâ itidem vocali, interdum leguntur *Catinenses*. & quidem ita apud Ciceronem in Verrinis semper, quum sæpius memorentur. Apud Iustinum utique, lib. iiii, vitiosum est vocabulum *Catinenses*. quod non, nisi à *Catinia*, ita formari poterat. Vitium verò isti apud Iustinum vocabulo peperit hodiernum urbis nomen *Catania*. Sed antiquos audiamus auctores. Mela, lib. ii, cap. vii: *A Peloro ad Pachynum ora quæ extenditur, hæc fert illustria: Messanam, Taurominium, Catinam, Megarida, Syracusas.* Plinius lib. iii, cap. viii: *Mons Aetna, nocturnis mirus incendiis. Favilla eius Taurominium & Catanam usque pervenit fervens: fragor verò ad Maronem & Gemellos colles. Scopuli tres Cyclopum. portus Vlyssis. colonia Catana. flumina, Symæthum, Terias.* Et lib. vi, cap. xxxiii: *Syracusas, Catinam, Siciliam mediam.* Item lib. vii, cap. lx: *M. Varro primum statutum in publico secundum Roftra in columnâ tradit bello Punico primo, à M. Valerio Messalâ consule Catanâ captâ in Sicilia.* Scylax: πόλεις δὲ εἰσὶν ἀπὸ Πέλωρα, ἀδὲ Εἰλλωίδες αὐτὴ. Μεσσήνη, καὶ Λιμὴν, Ταυρομένιον, Νάξος, Κατάνη, Λεοντῖνοι. id est: *Urbes à Peloro sunt Græcæ istæ: Messana cum*
 20 *portu, Tauromenium, Naxos, Catana, Leontini.* Ptolemæus, retrogrado ordine: *Πανταγίης πύργος ἐκβολαί, Κατάνη κολώνια, Συμῆθης πύργος ἐκβολαί, Ταυρομένιον κολώνια.* id est: *Pantagie annis ostium, Catana colonia, Simæthi fluminis ostium, Tauromenium colonia.* Perperam Catanam Simætho præposuit; ut post patebit. Solinus, cap. xi: *Inter Catanam & Syracusas certamen est de illustrium fratrum memoriâ: quorum nomina sibi diversa partes adoptant. Si Catanenses audiamus, Anapius fuit & Amphinomus.* Orosius, lib. v, cap. xiii: *Aetna mons ultra solitum exarsit: & torrentibus igneis superfusus latèque circumfluentibus, Catanam urbem sineisque eius oppressit; ita, ut tella ædium, calidis cineribus præusta & prægravata, corruerent. cuius levanda cladis causâ Senatus x annorum vectigalia Catanensibus remisit.*

30 De ortu & conditoribus Catanæ urbis ita scribit Strabo, lib. vi: *ἡ Κατάνη δὲ ἐστὶ Νάξιον κλισμα.* id est: *Catana à Naxiis condita est.* Et Marcianus Heracleensis in Περιήγησι.

Μετὰ ταῦτα δὲ ἀπὸ Νάξης Λεοντῖνοι τὴ καὶ
 ἡ τὴν ἑσπιν τ' ἐχέουσι γῆν πέραν,
 ἔπ' ἔδ' ἐπὶ τὴν προθμὴν κειμένην ἔ Σικελικῶς,
 Ζανκλή, Κατάνη, Καλλιπόλις, ἔχον δότικας.
 Πάλιν δὲ ἀπὸ τῶν δύο πόλεις Εὐβοία
 καὶ μύλαι κατακλιθεῖσαν ὀπικαλέμεναι.
 Εἰθ' ἰμέρεα, καὶ Ταυρομένιον ἐχέμεναι.
 Εἰσὶ δὲ πῶσαι Χαλκιδεῖς αὐτῶν πόλεις.

Hoc est:

*Post hæc à Naxo Leontini, &
 Quæ ex adverso Rhegi
 Ad fretum Siculum sita est
 Zancle, Catana, Callipolis, accepere colonias.
 Rursus verò ab his due urbes, Eubœa
 Et Myle dictæ, conditæ fuerunt.
 Dein Himera, & quæ sequitur Tauromenium.
 Sunt autem omnes hæc urbes Chalcidicæ.*

50 Sed clariùs Thucydides, lib. vi: *Θυκυδὴς δὲ καὶ οἱ Χαλκιδεῖς, ἐκ Νάξης ὀρμηθέντες, ἐπὶ πέμπτῳ καὶ Συρακούσας οἰκοδοῦντες, Λεοντῖνας π, πλείους τὰς Σικελίας ἐξελάσαντες, οἰκίσαντες, καὶ μετ' αὐτὰς Κατάνην. οἰκιστὴ δὲ αὐτῶν Κατάναιοι ἐπὶ ἡρώδου Εὐαρχον.* Hoc est: *Theocles verò atque Chalcidenses, à Naxo profecti, septimo post conditas Syracusas anno, Leontinos, ejectis bello Siculis, condiderunt; & dehinc Catanam. colonia autem deductorem sibi constituerant Catanenses Enarchum.* Anno post Trojanum bellum ccccxlviii, id est, Olympiadis xi anno primo, in Siciliam venisse Theoclem cum Chalcidensium coloniâ, suprà capite ii ostensum est. proximo verò anno post conditæ fuere Syracusæ, eodem Thucydide ibidem teste. Octavo igitur anno post adventum in Siciliam Theoclis, id est,

id est, Olympiadis xiii anno primo, ante natum Iesum 1000cxviii, Catana fuerit condita. Caterò subjicit suprà scriptis Strabo ista: Ἀπέβαλε τὰς οἰκήτους τὰς ἐξαρχῆς ἢ Κατάνη, καπικισαῖοι ἐπὶ τῆς Ἰέρωνος, ἔς Συρακυσίαν τυράννην, καὶ παρὰ τοὺς ἀντὶ τῆς αὐτῆς αὐτῶν αὐτῶν αὐτῶν. πρῶτος δὲ καὶ Πίνδαρος καὶ ἄλλοι, λέγοντες, ὅτι τὴν Φῆν;

Ζαθέων Ἰέρων ὁμώνυμος πατὴρ

Κλέσσο Αἰτνῆς.

Κατὰ δὲ τὴν πάλαι τὴν Ἰέρωνος κατελθόντες οἱ Καταναῖοι, τὰς περὶ οἰκίας ἐξέβαλον, καὶ τὸν πατέρα ἀνέσκαψαν ἔς τρεῖς. Id est: Primos autem incolas Catana amisit, deductis eò aliis ab Hierone, Syracusanorum tyranno: qui etiam nomen Catanae in Aetnam mutavit. cuius cum conditorem Pindarus quoque his verbis pronuntiat:

Divoriam Hieron cognominis pater

Conditor Aetnae.

At sub mortem Hieronis Catanenses, postliminio reversi, inquilinos expulerunt: sepulcrumque tyranni prouerunt. Quo anno id ab Hierone factum, ostendit Diodorus lib. xi his verbis: Ἐπ' ἀρχῶν δ' Ἀθλῶσι φαίδωνος, Ὀλυμπίας μὲν ἡγήθη ἐκείνη πρὸς τῆς ἐξομνησῆς, Ἰέρων ἢ τὰς τε Νάξιος ἔς τὰς Καταναίους ἐκ τῶν πάλαι ἀναστῆσαι, ἰδίως οἰκήτους ἀπέσθην, ἐκ μὲν Πελοποννήσου πεντακισχίλις ἀθροίσας, ἐκ δὲ Συρακυσῶν ἄλλας πρὸς τὰς περὶ τὴν Κατάνην μετωνόμασεν Αἰτνῶν, τὴν δὲ χώραν ἔμεινον τὴν Καταναίαν, ἀλλὰ καὶ πολλὰ τῆς ἐμὸς περὶ τῆς κατεκληρονομήσας, μνησὶς πληρώσας οἰκήτους. τὰ τοιαῦτα ἔπραξε παρὰ τὸν αἶμα μὲν ἔχειν βοηθεῖν ἐπὶ τὴν ἀξιόλογον πρὸς τὴν ὀπλῆς χάριτος, ἅμα δὲ καὶ τὴν ἡμετέραν μνησὶς πλείους 20 ἡμεῖς ἔχον ἡρώικας. τὰς δὲ Νάξιος καὶ τὰς Καταναίους ἐκ τῶν πατρῶν ἀναστῆσαι μετῴκισεν εἰς τὰς Λεοντῖνας, ἐκ δὲ τῶν ἰσχυρῶν παρὰ τὴν κατὰ τὴν πάλαι. Hoc est: Athenis summum magistratum gerente Phadone, Olympias agebatur lxxvi. Tum Hiero Naxius & Catanensis patriā ejectis, novos iis urbibus incolas imponit, ad v hominum millia ex Peloponneso colligens, & totidem Syracusanos adsciscens: Catanamque mutato nomine dixit Aetnam: cui agrum non modo Catanensem, sed magnos etiam in vicinā tractus sorte divisi: & civium ad decies mille numerum explevit. Hoc idcirco ab eo maturatum, tum uti ad necessitates subito ingruentibus praesidia quam paratissima haberet; tum ut à tantā civitate, quae x millia incolarum contineret, heroicos post fata consequeretur honores. Naxios verò & Catanenses, patriā exutos, in Leontinorum civitatem transcripsit; eamque deinceps communi cum priscis incolis jure habere 30 iussit. Factum hoc anno ante natum Iesum 1000lxxvi. eo quidpe anno Olympias acta est lxxvi. Anno xv post, mortuo jam Hierone, priscos loci incolas Siculos, ejectis Catanensibus, qui sub exitu Hieronis eò reverterant, urbem occupasse; idem tradit Diodorus eodem libro postea, his verbis: Ἐπ' ἀρχῶν δ' Ἀθλῶσι φαίδωνος, καὶ τὴν Σικελίαν δουκὲς μὲν, ὁ τῶν Σικελῶν ἡγεμὼν, χαλεπῶς ἔχων πρὸς τὴν Κατάνην οἰκῆσαι, διὰ τὴν ἀφαιρῆσιν τῆς Σικελῶν χώρας, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτὰς. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν Συρακυσίων στρατεύσαντων ἐπὶ τὴν Κατάνην (ἐπὶ μὲν καὶ κατεκληρονομήσας τὴν χώραν, [dele, quod sequitur, καὶ] καπικισαῖοις ὑφ' Ἰέρωνος τοῦ διωσῆς) ἐπὶ τὴν αὐτὴν. ἀνταρξθέντων δὲ τῶν ἐκ τῆς Κατάνης, καὶ λευκόντων πλείους μάχης, ἐπὶ μὲν ἐπέπεσον ἐκ τῆς Κατάνης, οἱ δὲ ἐξαρχῆς ἐκ τῆς Κατάνης ὄντες ἐκμήσαντο πολλὰ χρόνῳ τὴν πατρίδα. 40 Id est: Athenis summum gerente magistratum Euippo, in Sicilia Ducetius, Siculorum dux, incolis Catana ob ereptum Siculis agrum insensus, arma in eos movet; ac Syracusanis exercitum pariter ad Catanam ducentibus (hi enim communi sorte agros illos obtinuerant, in coloniam illuc ab Hierone principe ducti.) bello jus suum utrique persequabantur. At quum aciem Catanenses opponerent; multis devicti praeliis, tandem Catana excescere: priscique Catanae cives post longum temporis intervallum patrias sedes receperunt. Summum magistratum gessit Euippus anno i v Olympiadis lxxix. Sed sub Dionysio Syracusanorum tyranno, iterum urbe eā, excidisse hos idem tradit Diodorus lib. xiv. Ἀθλῶσι μὲν τὴν, inquit, ἀρχὴν Εὐκλείδης. id est; Athenis summum magistratum gerebat Euclides, nempe Olympiadis xciv anno ii; id est, ante natum Iesum 1000ciii. Et postea: Διονύσιος δ' ὁ τῶν Συρακυσίων τυράννης, ἐπεὶ τὴν πρὸς Καρχηδονίους εἰρηλίαν ἐποίησεν, τῶν δὲ καὶ τὴν πάλαι αἰσίων ἀπὸ τῆς αὐτῆς, τὰς ἐμὸς τῶν Καρχηδονίων πλείους ἐστράτευσε παρὰ τοὺς ἀντὶ τῆς αὐτῆς αὐτῶν αὐτῶν. καὶ τὴν Κατάνην, Λεοντῖνοι. Id est: Dionysius verò, Syracusanorum tyrannus, ubi, post factam cum Carthaginiensibus pacem, seditionis urbana tumultus pacaverat, vicinas Chalcidensium urbis ditioni suae adicere properavit; Naxum scilicet, Catanam, & Leontinos. Postea verò, captis jam Catana & Naxo, & hac etiam diruta: Παρεπληρώσας ἢ πρὸς Καταναίους 50 χερσὶ μὲν, ἐλαφροτάτω τὰς ἀρχαῖας ἐκ Συρακυσῶν, τὴν μὲν οὐδὲ τῶν Νάξιος χώραν Σικελίᾳς

Σικελίῳ τῷ ἡμερῶν ἐδωρήσατο. πῶς δὲ Καμπανῶν τὴν πόλιν τῶν Κατάνων οἰκητήριον ἔδωκε. Hoc est: Eodem modo & Catanensis adfecit: captivis sub hastâ in Syracusanorum urbe venditis. Naxiorum agrum Siculis finitimis donavit: Catanensium verò urbem Campanis inhabitandam dedit. An igitur primi Catanae incolae Græci Chalcidenses, ex Leontinis reversi, Siculos iterum urbe expulerunt. At id nullibi adnotatum reperio. Certè Strabo, loco suprâ scripto, Catanensis heic intelligit Græcos incolas, Chalcidensium colonos, quos Hiero eâ urbe moverat. Siculorum igitur nomine intellexit Diodorus eosdem, ad discrimen novorum colonorum è Peloponneso ab Hierone adscitorum. Campani quando & quo casu ex Italiâ in Siciliam profecti sint, suprâ ad Messanæ descriptionem ostensum est. Septimo anno post, Phormione Athenis summum magistratum gerente, Campanos reliquisse Catanam, eodem libro postea tradit Diodorus, his verbis: Διονύσιος δὲ ἐν ταῖς Συρακούσαις τὰς δόλως ἐλθούσας, ἐπλήρωσεν ἐξ αὐτῶν ναυὶς ἐξήκοντα· μετὰ τὴν ναυαγίαν δὲ ἐκ τῆς Λακεδαιμονίων μισθοφόρος πλείους τῶν ἑλλήνων, καὶ τὸ κτ' τὴν χώραν Φρυγία περικυκλώσας ὥχυρα, καὶ οἴκον παρεκομίζεν. Πημελέεσσι δὲ ταῖς ἐν Λεοντίνουσι ἀεροπλοῖαις ἐτίεχσε. ἐπεισὶ δὲ καὶ τὰς τὴν Κατάνην οἰκόντας Καμπανὸς εἰς τὴν νῆον καλῶς μὲν Αἴτιον μετεστύει, ὡς τὸ λίαν εἶναι τὸ Φρύγιον ἐχυρὸν. Id est: Dionysius in urbe Syracusanorum servis ad pileum vocatis, LX navis complevit. à Lacedæmonis etiam plus quam CIO mercenarios accivit; & castella per eam regionem obiens, importato frumento, munivit. summo in primis opere studioque in Leontinis arceis firmavit: Campanis etiam, qui Catana eo tempore incolebant, persuasit, uti in urbem, quæ Aetna nunc vocatur, commigraret; quod eximia loci firmitas esset. Quos mortaleis Campanorum loco Catanae imposuerit, vel qui postea eam urbem incoluerint, neque heic neque alibi docet Diodorus. Annis tandem circiter CCCI. post ab Augusto Cæsare fuisse melius frequentatam, tradit Strabo lib. V. I. Εἰς ἡμῶν δὲ, inquit, Πεμπηὶς τῆς π. ἀλλὰς κακώσθη πόλεις, ἐδὴ καὶ ταῖς Συρακούσαις, πλείους δ' οὐκίαν ὁ Σεβαστὸς Καῖσαρ, πλὴν μὲν τὸ παλαιὸν κλισμαὶ ἀνέσταν. Hoc est: Nostrâ ætate quum inter alias urbes Pompeius Syracusas quoque male tractasset, Augustus Cæsar, misit coloniam magnam veteris structurae partem instauravit. Et postea; de iisdem loquens Syracusis: τὰν τὴν δὲ τὴν πόλιν ἀνέσταν ὁ Καῖσαρ, καὶ τὴν Κατάνην. Id est: Hanc ergo urbem Cæsar instauravit, simulque Catanam. Hanc quoque accepisse tum COLONIAM Romanorum, quam illic Plinius Ptolemæusque memorant, haud obscure antea ostendit idem Strabo. Οἰκῆται δὲ, inquit, ἰκανῶς Μεσσηνῶν· μάλλον δὲ ἡ Κατάνη· καὶ γὰρ οἰκήτορας δέδεκται Ρωμαίων· ἢ πῶν δὲ ἀμφὸς τὸ Ταυρομένιον. Id est: Messana satis frequens. frequentior tamen est Catana; quæ colonos accepit Romanos. minùs utraq; frequentatur Tauromenium. Posterioribus quoque temporibus fuisse maximè celebrem, patet ex Aufonii carmine, quod de nobilioribus imperii Romani urbibus composuit; ubi unas duas in Sicilia memorat, Catinam & Syracusas.

Quis Catinam sileat? quis quadruplices Syracusas?

Sed eadem celebritas patet etiam ex duobus Itinerariis Romanis. nam in eo, quod Antonini nomini adscribitur, itinera eò terminantur; ad Thuscum mare, à Thermis; ad Libycum, ab Agrigento. in Tabulâ verò nomen quidem Catanae interiit: signum tamen illustrioris urbis exstat, cum numero XLIII millium passuum, quæ inde Syracusas usque numerantur. Iter huiusmodi est:

Tabulæ;	Antonini;	Antonini;
Centurippa	Centuripa	Messana
Aetna XII.	Etna XVIII.	Tauromenio XXXII.
.....	Catina XII.	Catina XXXII.
Syraculis XLIII.		Syraculis XLIII.

Hodie equidem ab Syraculis Catanam usque millia omni numero computantur XL. at sunt ea paullo prolixiora: ita, uti reverâ XLIII cenferi possint. Vrbs ipsa Catana inter treis totius insulæ celeberrimas censetur; quarum reliquæ duæ sunt Panormus & Messana.

Cæterum Catanam interfluit amnis, cui vulgare nunc apud accolæ vocabulum Judicello: at olim, Ἀμνίας, AMENAS Pindaro, & derivativo vocabulo Ἀμνιανὸς AMENANVS Straboni, Ovidio, Stephani epitomatori, & nummo antiquo dictus. Strabo lib. V. de Fucino Marforum in Italiâ lacu differens: φασὶ δὲ τὴν λίμνην καὶ πολλὰ ῥεῖσθαι πρὸς μέγιστον τῆς ἐρενῆς, καὶ ἀπὸ τῆς πόλεως, ὥς ἀναβύχων τὰς λίμνης βούτας ποταμὸς, καὶ γεωργίας παρέχειν, ἥτοι μετὰ τὴν τῶν κτ' βούτας ὑγρῶν ἀπορροήν ἐσθλῶς γιγνόμενῃ.

γοιται, πάλιν δ' ὁπποῦντιν, ἢ πλείως ἐκλείπειν αἱ πηγὲς ἐπὶ τὸν ὠκεανόν· καθάπερ πάλιν
 ἔλθοντες συμβαίνειν φασὶν, τὴν δὲ καλὴν ῥέοντα· ἐκλείπει γὰρ ὅτι πολλὰ ἔτη, ἐπὶ τὸν ῥέοντα.
 Hoc est: Ferunt hunc lacum aliquando ad montana usque impleri, rursusq. subsidere; ita ut
 palude obducta loca rursus detegantur, & cultui sint apta. siue scaturigines aquarum, quæ sunt
 in imo, sparsim locis aliis scaturiant: rursusq. in unum confluant: siue prorsus deficient fon-
 tes; ac rursus exprimantur. quod Amenano evenire fluvio perhibent, Catanam perfluenti;
 qui per aliquot annos destitutus aquis, deinde iterum fluit. Idem testatur & Ovidius, *Me-
 tamorphoseon* lib. xv, his versibus:

Nec non Sicaniæ volvens Amenanus arenas,
 Nunc fluit; interdum suppressis fontibus aret.

In vulgatis equidem exemplaribus legitur *Amasenus*: quo nomine nullus umquam
 in Sicilia memoratus est amnis: sed in Volscis siue Novo Latio. Rectè atque scitè
 restituit è Strabone Fulvius Ursinus, simulque è nummo antiquo Græco, AMEN-
 ANOC. Apud eundem Ovidium, in *Fastor.* lib. iiii, minùs corruptè, testatur idem
 Ursinus, fuisse in vetusto exemplari *Amenena*, his versibus:

Iamque Leontinos Amenanag. flumina cursu
 Præterit, & ripas, herbiferæ Aci, tuas.

Vbi in vulgatis nunc exemplaribus legitur, *Anisena*. Mentionem eius fluminis
 antiquissimam facit Pindarus in Pythiis, odâ 1, quam composuit ἱερῶν Ἀττικῶν, id
 est, in Hieronem Actneum, qui Catanam mutato nomine adpellavit *Actnam*; ut suprà è 20
 Strabone intelleximus. Verba Pindari hæc sunt:

Ἀγ' ἐπεὶ Ἀττικὰ βασιλεῖ
 Φίλιον ἐξ Ὀρωμῶν ὕμνον
 Τῷ πόλιν κείνῃ θεοδμή-
 τῳ σὺν ἐλδοθεῖα,
 Τῷ δὲ θεοδμήτῳ ἱερῶν
 Ἐν νόμοις ἐκλυσσε.

* * *
 Ζεὺς τίλει αἰὲς δὲ πιαύ-
 πην, Ἀμνια πρὸ ὕδαρ,
 εὐδαν αἰσῆς καὶ βασιλεῖ-
 σι, Διὰ κρήνῃν ἔτομον λόγον ἀνθρώπων.

Id est:

Agedum, postea Actna regi
 Gratum excogitemus hymnum;
 Cui urbem illam divinitus funda-
 tā libertate
 Dorica libræ in legibus condidit.

* * *
 O Iupiter, effice autem semper
 talem, Amena ad aquam,
 fortunam civibus & regibus,
 ut dijudicent veram famam hominum.

Apud Stephani epitomatores ita legitur: Κατάνη, πόλις Σικελίας· Ἐκατὴς Εὐρώπῃ. κέ-
 κληται ὅτι ἔτις ἐπὶ τὴν κατέβη πρὸς τὴν Ἀμελιανὴν ποταμὸν ἢ Θεοκλῆς ἢ Χαλκιδεὺς ναὺς, ὡς Δωριεὺς
 χωρὶς ὅτι τὴν φασὶν. Id est: Catana, urbs Sicilia; auctore Hecateo in Europâ. Dicta autem ita
 ab eo, quod Theoclis Chalcidensis navis in Amelianum flumen ascendit: nam Dorienfes reli-
 quorum Græcorum ναὺν sine ὡς dicunt τὴν. Ut vel sexcenta passim alia in huius libri ex-
 emplaribus, sic heic quoque mendum esse in voce Ἀμελιανὴν, pro qua scribendum
 Ἀμνανδόν, antiquus nummus simul & Strabonis atque Pindari verba modò citata di-
 fertè testantur. Cæterum amnis hic, è radicibus Actnæ montis occulto necdum sa-
 tis peruestigato fonte ortus, mediam urbem pleno alveo interfluit. Obturatis verò
 interdum fontium venis; omnis per aliquot annos evanescit. rursusq. subito æstu
 erumpens, crassiolem pestilentemque efficit aërem; ac nonnumquam inundatio-
 nem clademque haud levem urbi infert.

CAMPVS
 priorum.

Sub Actnâ monte in agro Catanensi occidentem brumalem versùs fuit CAMPVS
 PIORVM; atque in eo PIORVM FRATRVM AMPHINOMI ET ANAPII STATVÆ.
 Strabo

Strabo dicto lib. v i: τ' πέρεται ἡ μάστιξ τῆς Κατάνης ἢ Αἴτνης, καὶ τῶν παρὰ τὰς κρατῆρας πα-
θῶν πλείους κρινῶνται, καὶ γὰρ οἱ ῥύακες εἰς τὴν Κατάναιαν ἐργαστὰ κατὰφέρονται· καὶ τὰ παρὰ τὰς
Εὐσεβείας ἐκείνῃ πηρὺν καὶ τὴν Αμφινόμον καὶ τὴν Ἀναπίαν, οἱ τὰς γενεάς ἴππῃ τῶν ὤμων δ' ἐκείνοι
διέσωσαν, Ἰππφοροδῶς δ' ἀκούει. Id est: Aetna maximè Catane superne imminet: eorumque,
quae crateres eius efficiunt, posissimam partem urbs ea patitur. nam & ignis, qui ex Aetnâ
evomitur, fluxu suo proximè in Catanensem agrum defertur: & facinus piorum filiorum Am-
phinomi & Anapiae, qui, ingruente malo, parentis humeris sublatos eripuerunt, isti loco ad-
signatur. Hinc Silius, lib. xiv:

Tum Catine, nimium ardenti vicina Typhæo,
Et generasse pios quondam celeberrima fratres.

10 Valer. Maximus, lib. v, cap. i v: Notum est fratrum par, Amphinomus & Anapius: quod
patrem & matrem humeris per medios igneis Aetna portarunt. Pausanias in Phocicis: Περὶ
πλείους δὲ ἐπιπύοντο οἱ πάλαι γενεάς· ὥς περ ἐστὶν ἄλλοις πικρὰ καὶ ἐν Κατάνῃ τοῖς καλὰ μύθοις
Εὐσεβείῃ. οἱς λῶνται ἐπερρεῖ τῇ Κατάνῃ πῦρ τὸ ἐκ τῆς Αἴτνης, χρυσὸν μὲν & ἀργυρὸν ἐν ἑδνὸς μερίδι
ἐπιπύοντο, οἱ δὲ ἐφ' ἑαυτὸν, ὁ μὲν δ' ἐκείνους μήτερε, ὁ δ' αὖτὸν τὸν πατέρα. παρ' ὧν δὲ & σὺν ῥατῶν
κατὰ λαμβάνει σφῆς τὸ πῦρ ἐπ' ἐκείνους τῇ φλόγι. & (ὁ γὰρ κατεπίθεντο ἐδὲ ἄτω τὰς γενεάς) διχῇ
ἐκ τῶν λῶν τ' ῥύακα, & αὐτὰς πῦρ καὶ νεφέας, σὺν δὲ αὐτοῖς τὰς γενεάς τὸ πῦρ ἐδὲ σφίσι λυ-
μὲν ἀμύμονα παρ' ἐξήλθεν. ἔπει μὲν δὲ ἡμᾶς & ἐς ἐμὲ ἐκ τῆς Κατάνης ἐρχεσθαι. Hoc est: Prisci mor-
tales prae cunctis rebus plurimo dignabantur honore parentes. quod cum ex aliis exemplis colli-
20 gas, tum verò ex eorum, qui apud Catanam Pii sunt adpellati. Quum enim igneus rivus in eam
urbem devolveretur, nullâ vel auri vel argenti habitâ ratione, fugientes matrem hic, patrem
ille, humeris sustulerunt. Sed enim quum haud quaquàm festinantis incendium urgeret, neque
illi parentes propterea dimitterent: ita igneum torrentem in duas aiunt parteis discessisse, ut per
medios igneis cum ipsis parentibus adolescentes incolumes evaserint. Iis apud Catanensem ad
meam hanc usque aetatem honores habentur. Eadem historia quàm elegantissimè describitur
à Corn. Severo, in Aetnâ, his verbis:

— Ruptis excanduit Aetna cavernis;
Et, velut eversis penitus fornacibus ignis,
Evecta in longum rapidus fervoribus unda est.
30 Ardebant arvis segetes, & mollia culta
Ingere cum dominis, silva, collesq. virentes.
Vixdum castra putant hostem movisse; tremebant:
Et jam finitima portas invaserat urbis.
Tum verò, ut cuique est animus viresq., rapinâ
Tutari conantur opes. gemit ille sub auro;
Colligit ille arma & stultâ cervice reponit:
Defectum raptis illum sua carmina tardant;
Hinc velox nimium properat sub pondere pauper;
Et quod cuiq. fuit cari, fugit ipse sub illo.
40 Sed non incolumis dominum sua prada sequuta est.
Cunctanteis vorat ignis, & undiq. torret avaros;
Consequitur fugisse ratos, & pramia captis
Concrepat: ac nullis parsura incendia pascunt,
Vel solis parsura piis. namque optima proles,
Amphinomus fraterq., pari sub munere fortes,
Quum jam vicinis streperent incendia tectis,
Adspiciunt pigrumq. patrem matremq. senemq.,
Eheu defessos posuisse in limine membra.
Parcite avara manus diteis attollere pradas:
50 Illis divitiis sole materq. paterq.,
Hanc rapiunt pradam; mediumq. exire per ignem
Ipso dante fidem properant. O maxima rerum,
Et meritò, pietas, homini tutissima virtus!
Erubescere pios juvenis attingere flamma:
Et, quacumque ferunt illi vestigia, cedunt.
Felix illa dies, illa est innoxia terra.
Dextrâ seva tenent, levâq. incendia fervent:
Ille per obliquos igneis fraterque triumphans,

L

Tutus

δε τὴν πλὴν τῶν ἱερῶν, κατελθόντες οἱ Κατάναιοι, τὰς οἰκίας ἐξέβαλον. οἱ δὲ Αἰτναῖοι ἐξ-
χωρήσαντες, τὴν Ἰννησαν καλαμάρην τῆς Αἰτνῆς ὁρηντὸν ὠκεῖον, καὶ περὶ τὸν ὠκεῖον
Αἰτνῆν, διέχον τῆς Κατάνης ἐσθλοῖς ἐγδοήεντα· καὶ τὸν ἱερῶνα οἰκιστὴν ἀπέφθιναν. Hoc est:
Priscos autem incolae Catanae amisit, deductis eò aliis ab Hierone, Syracusanorum tyranno, co-
lonis: qui nomen etiam Catanae in Aetnam mutavit. At sub excessum Hieronis, Cata-
nenses postliminio reversi, inquilinos ejecerunt. Aetnenses cedentes loco, Innesam, quae in
montanis est Aetna, inhabitandam occuparunt: eique loco Aetna nomen imposuerunt, dissi-
to à Catana stadiis LXXX: eiusque auctorem pronuntiare Hieronem. Stadia LXXX con-
ficiunt millia passuum x. Idem Strabo eodem libro postea: πλησίον δὲ τῶν Κεντρί-
πων ἐστὶ πόλις, ἡ μικρὸν ἔμπεδον λεχθεῖσα Αἰτνῆ, ὅθεν ἀναβαίνοντες ὄρεϊ τὸ ὄρος διέχο-
μεν, καὶ ἀπὸ τῆς Αἰτνῆς ἐκδομένη. ἐν τῇ δὲ τῆς ἀκρωγείας. Id est: Propinquum Centuripis
est opidulum Aetna, paullo ante memoratum; excipiens & deducens eos, qui montem Aetnam
volunt conscendere. heic enim mons in altum sese attollere incipit. Scilicet qui à Ca-
tana conscendebant montem. Itineraria ita habent:

Antonini;	Tabulae;
Centuripa	Centurippa
Etna XVIII.	Aetna XII.
Catana XII.	
	Siracusa XLIII.

20 In tabulâ quum nomen Catinae, ut supra dictum, inter Aetnam & Syracusas in-
terierit, numerus quoque xii millium, qui erat inter Aetnam & Catinam positus,
per errorem postea, inter Aetnam & Centuripam translatus est. qua de re plura di-
cemus infra, ad Ennam opidum. Caterum ex intervallo xii millium, ac situ,
quem Strabo tribuit Aetnae unâ cum Itinerariis, fuisse eam eodem loco dispicitur,
ubi nunc caenobium est divi Nicolai de Arenis, xii millibus passuum à Catana.
nam per hoc adfensum esse à Catana, superiori capite è Fazello intelleximus; co-
ramque ego in loco comperi. millia autem ista xii tam sunt exigua, uti pro
LXXX stadiis, id est, millibus x ferè accipi possint. Fazellus longè à rectâ viâ aber-
ravit, dum Aetnam opidum sive Inessam voluit fuisse eodem situ, ubi nunc x
30 millia passuum à Catana, versus septentriones, conspicitur opidum vulgari voca-
bulo Mascali. In edito loco fuisse sitam Aetnam, prater Strabonem haud obscure
Diodorus quoque testatur, lib. xiii, his verbis: οἱ δὲ Διονύσιος, ὁ τῶν Συρακούσων τύραννος,
ἐπεισε τὰς Κατάνων οἰκιστὰς Καμπανὰς εἰς τὴν νῦν καλαμάρην Αἰτνῆν μεταστῆναι, διὰ τὴν λίαν
εἶναι τὸ φρεῖον ὄρεος. Id est: Dionysius autem, Syracusanorum tyrannus, Campanis, qui
Catanam incolebant, persuasit, uti in opidum, quod nunc vocatur Aetna, commigrarent:
quod munimentum id esset validissimum. Factum hoc cccxcvi anno ante Iesum na-
tūm, supra in Catanae descriptione ostensum est. Apud Thucydidem lib. iii
haec leguntur: οἱ δὲ ἐν τῇ Σικελίᾳ Ἀθληταῖοι ἐπελθόντες μὲν τῇ Ἐλλάνων ἐξυμμάχων ἔδοσι Σικε-
λῶν καὶ κρατὸς ἀρχομένων τῶν Συρακούσων, ἐξυμμάχοι ὄντες, διπορήσαντες αὐτοῖς ἀπὸ Συρακούσων
40 ἐξωπελόμενοι δὲ τὴν Νῆσαν τὴν Σικελίων πόλιν, οὗ τὴν ἀκρόπολιν Συρακούσαιοι εἶχον, περὶ-
βαλλόν. Id est: In Sicilia qui erant Athenienses, cum sociis Graecis & quicumque Siculo-
rum vel ab imperio Syracusanorum ad ipsos defecerant, vel rerum socii erant, aggressi sunt
Nessam, Siculum opidulum: cuius arcem Syracusani tenebant. Dux Atheptenium erat
Laches, Olympiadis LXXXVII anno ii in Siciliam missus: ut ex eodem pater Thu-
cydidis libro, & item è Diodori lib. xii. At verò Thucydides haud dubiè scripse-
rat ἐπὶ Ἰννησαν, id est, adversus Inessam. Hoc autem antiquo opidum adpellare ei
libuit tunc vocabulo, quamquàm jam xxxiv annos novum Aetnae nomen tu-
lisset. Huc jam adde Stephani verba, quae apud Epitomatores eius sunt huius-
modi: Αἰτνῆ πόλις Σικελίας, ἀπὸ Κατάνης ἱερῶν κτίσμα. ὁ οἰκιστὰς Αἰτναῖος. ἐκαλεῖτο δὲ πρὶν
50 Ἰννησον. id est: Aetna, opidum Siciliae: quod à Catana condidit Hiero. inde habitator, Aetnaeus.
Vocabatur autem antea Inessum. Ipse equidem Hiero, novis colonis Catanam trans-
latis, hanc Aetnam vocaverat. at post eius mortem pulsi è Catana Aetnenses,
Inessam occuparunt, in eamque novum illud Catanae nomen Aetnam transtule-
runt. Sed ipsi Thucydidi lib. vi, ab eodem opido dicuntur opidani Ἰννησαῖοι, Ἰ-
ννησαι; id est, si Latino ore formes, INESSESES. καὶ διὰ τὴν ἀκρόπολιν, inquit, ἐς Κα-
τάνην, πρὶν τῇ Σικελίᾳ ἐκδομένη δὲ τὴν Κεντρίπην, Σικελίων πόλιν, καὶ περὶ τὴν ἀκρόπολιν ἐμο-
νοχία, ἀπῆσαν, πμπερὶν ἅμα τὸν οἶκον τῶν Ἰννησαίων καὶ τῶν Ἰβλαίων. Id est:
L 2 Reversi-

Reversique navibus Catanam, cum omnibus copiis profecti sunt ad Centoripa, opidum Siculum. quò quum ex conventione intrassent, abierunt; simul incendentes segetes Inessensium & Hyblensium. Vel ex hoc igitur loco falsus deprehenditur esse Fazellus, ubi opidum nunc inter Messanam & Taurominiam, vulgari vocabulo Nisi dictum, antiquam illam censet esse Thucydidis Νῆσσαν, Nessim. quam eandem tradit esse Strabonis Ἰννησαν, Innessam.

CAP. X.

Symathus, Terias, & Eryces, amnes, Leontini urbs. Lissus amnis. Phocæ arx. 10
Bricinnia castellum. Leontini campi, qui & Lasstrygonii.
Xuthia regio. Xuthia opidum.

SED ad litus revertamur. Plinius, lib. III, cap. VIII: Colonia Catana. flumina, Symathum, Terias. Intus, Lasstrygonii campi. Opida Leontini, Megaris. amnis Pantagies, colonia Syracusæ.

Σύμαθος πταμός, SYMAETHVS AMNIS, memoratur Thucydidi, Scylaci, Virgilio, Ovidio, Straboni, Plinio, Ptolemæo, Athenæo, Tabulæ itinerariæ, ac Vibio. Atque id quidem vocabulum ita Græcis literis υ & θ scriptum fuit. Latini postea, 20 ut in aliis, quod sæpius in Italiæ opere dictum, simpliciter suis literis scripserunt SYMAETHVS. unde tandem factum SIME TVS: quod Tabula & Vibius habent. Alii hinc grammatici vel exscriptores, quibus dictitatum fuit, apud Virgilium atque Ovidium ac Macrobiū idem vocabulum fecere Simathus, & Simethus, ac Symetus: ut variè eorum auctorum varia referunt exemplaria. Apud Ptolemæum equidem legitur Σύμαθος πταμός ἐκβολαί, id est, Simathi amnis ostium. Sed Σύμαθος scripsisse ipsum Ptolemæum, argumento est vocabulum opidi mediterranei apud eundem Δύμηθος, Dymethus. quod & ipsum corruptum à Σύμηθος, Symethus: seu rectius Σύμαθος, Symathus. unde opidani Plinio Symethii: ut suo loco ostendetur. Verumtamen ex isto opidi vocabulo Σύμηθος & opidanorum Symethii, colligere licet, fluminis etiam no- 30 men scriptum fuisse Σύμηθος, Symethus: & item Σύμηθος, Simethus. undæ dictæ Tabulæ & Vibio tandem factum Simetus. Apud Theocritum, antiquissimum poetam, natione Siculum, Idyllio II nomen mulieris ab hoc flumine fictum legitur Σύμαθα, Simatha. quamquàm eodem nomine memoratur meretrix Megarensis, Alcibiadis amica, Hesychio, Svidæ, Favorino, & aliis. Cæterò Τηρίας πταμός, TERIAS FLUVIVS, memoratur Thucydidi, Scylaci, Diodoro, Plinio, atque Hesychio. quorum hic, Τηρίας, inquit, πταμός Συμελίας: hoc est: Terias: amnis Siciliæ. At quibus fluminibus ea fuerint nomina, non modò hoc nostro sæculo eximius Siciliæ auctor Fazellus, & quotquot post eum Siciliam describere adgressi sunt, sed jam inde antiquis temporibus Ptolemæus ignoravit; inter Catanam & Taurominium id ponens. 40 Fazellus in eo maximè erravit, quòd Teriam Symatho præposuit; à Catanâ Syracusas versùs progrediundo. Huius tamen errori meritò ignoscendum censeo; quando tam obscura tamque intricata eorum amnium apud plerosque veteres auctores est descriptio. Plinii tamen verum genuinumque esse suprà scriptum ordinem, ex aliis pariter omnibus scriptoribus cognosco. SYMAETHVS igitur esse deprehenditur is, qui, non modò omnium hoc Pelorum inter Pachynumque litore, sed totius etiam insulæ maximus, ac proximus Catanæ, à qua VIII distat passuum millibus, vulgò nunc accolis dicitur La Ivetta; vocabulo scilicet ipsius scaphe, qua is trajicitur: quemadmodum in Italiâ Lirim vulgari vocabulo nunc ab eodem argumento sca- 50 fari dici docui; alio nomine Il Garigliano vocatum. TERIAS autem is est, qui, à mille passibus Leontinos præfluens, vulgò nunc Fiume di Santo Leonardo accolis, id est, Flumen S. Leonardi, cognominatur. Hinc Pantagias is est, qui ultra Leontinos, brevissimo alveo fluens, vulgari vocabulo nunc adpellatur Porcari. Sed auctoritatibus veterum scriptorum hæc sunt comprobanda. Strabo, lib. VI: Κένταυ δ' ἵστατο Καννὴς πρὸ Κεντορίπης, ὡς ἀπὸ τοῦ τοῖς διτταλοῖς ἔρεσι ἐπὶ τοῦ Σύμαθος πταμῶ, πρὸς εἰς τὴν Κανναίαν. id est: Sita sunt Centuripa supra Catanam, Aetneæ montis attingentia & Symathum flumen: quod in Catanensem agrum defluit. Opidum Centuripa, hodiè vulgò Centorve dictum, ad radices Aetnæ